

In Memoriam Jo (H.C.J.) Bosch

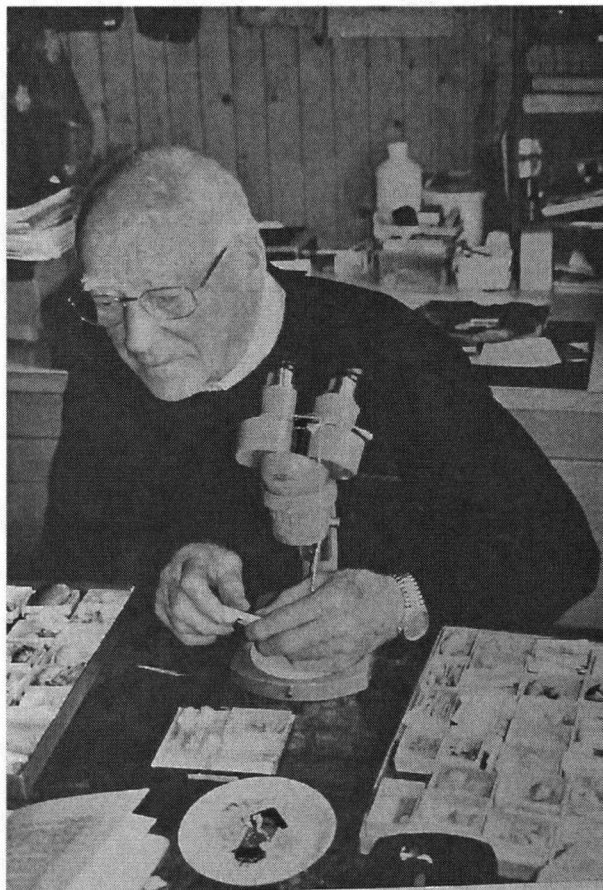
Almelo 6-8-1919 - Hilversum 3-10-2005

Hendrikus Cornelis Johannes Bosch is bekend binnen de WTKG als Jo. Jo was een gepassioneerd verzamelaar van fossielen en wel vooral van fossiele mollusken.

Wie met Jo optrok merkte al gauw dat die mollusken niet zijn enige liefde waren. Er hoefde maar een vogeltje te piepen of Jo wist wat het was. Plantjes die onbekend waren vroegen om gedetermineerd te worden, paddestoelen en vlinders moesten worden gefotografeerd.

Het was daarom een feest om met hem in de natuur te zijn. Die liefde voor en de kennis van de natuur heeft Jo vooral opgedaan bij de NJN, de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie. Al voor de oorlog trok hij er elke zaterdag met de NJN op uit om nieuwe ontdekkingen te doen in de natuur waar Twente zo rijk aan is. Ook de Gelderse Achterhoek was op de fiets bereikbaar. Zo trok de club in 1938 op de fiets naar de De Needsche Berg bij Neede (Gld). In de Needsche Berg waren zand- en kleigroeven uitgegraven. Het zand werd gebruikt als vormzand voor een naburige ijzergieterij. Jo beschreef hoe je boven in de wand de wervels van een walvis kon zien. Hij is later alleen terug gegaan op de fiets en heeft een paar van die wervels in zijn fietstas mee naar huis genomen. Hij heeft toen ook de vondst van zijn leven gedaan, een klein zeer kwetsbaar walvisschedeltje. In 1999 heeft hij de vondst van dat schedeltje beschreven in *Cranium* het blad van de Werkgroep Pleistocene Zoogdieren. Pas nadat hij het schedeltje in 2001 aan Teylers Museum had geschonken is het gedetermineerd door Klaas Post uit Urk als *Protophocoena minima* Abel. Het bleek het tweede exemplaar van deze soort te zijn dat gevonden is. *Protophocoena* betekent proto-bruinvis. Alleen aan het exemplaar wat Jo zo omzichtig uit het Needse zand heeft gepeuterd, zijn echter de kenmerken zichtbaar die voor enige opschudding gaan zorgen bij de walvispaleontologen. Het is gebleken dat het schedeltje niet van een proto-bruinvis is, maar de kenmerken heeft van een Pontoporidae en dus verwant is aan de De la Plata-dolfijn, wiens voorvaders tot dan beperkt bleven tot Zuid Amerika. Het artikel van Olivier Lambert en Klaas Post zal binnenkort uitkomen in het blad *Deinsea* van het Natuurhistorisch Museum te Rotterdam. Er zijn inmiddels negen exemplaren bekend van deze soort, het merendeel uit de grindgroeve bij Langenboom. Ze missen echter alle de kenmerken van Jo's schedel, ze zijn te zeer afgerold.

De liefde voor fossiele mollusken heeft Jo na de oorlog opgepakt toen hij nog in Amsterdam woonde. Er waren schelpenhopen gestort in het Amsterdamse Bos afkomstig uit Brielle. Daar waren allerlei fossiele schelpen te vinden en andere verzamelaars. Daar is een hobby begonnen die zijn weerslag heeft gevonden in een grote collectie van tertiaire en kwartaire fossielen. Die collectie is nagelaten aan Teylers Museum en is daar opgenomen als een voor-



beeld van een serieuze collectie van een amateur van de twintigste eeuw en zal worden gebruikt als referentiecollectie. Jo was lid van de WTKG vanaf 1964. Het is dan ook een typische WTKG-collectie met fossielen uit de meeste vindplaatsen van Nederland en ook veel uit België en Frankrijk.

Ook binnen andere verenigingen is Jo actief geweest. Zo was hij van 1965 tot 1993 (vice-) voorzitter van de Afdeling Utrecht en het Gooi van de Nederlandse Geologische Vereniging. Hij heeft ook daarna als erelid de avonden van deze club regelmatig bezocht.

Jo was daarnaast lid van een fotoclub. Daar stond hij bekend als een begenadigd macro-fotograaf. Velen van de WTKG-leden hebben kunnen genieten van de foto's die Jo maakte van zijn schelpen.

Vanaf 1985 ben ik bijna elke zomer met Jo op stap geweest om fossielen te zoeken. Vooral in het Bekken van Parijs waar Jo veel vindplaatsen kende. De laatste jaren vooral in de Achterhoek. We hebben meerdere keren met de schep in de hand in onze onderbroek in de Twikkelse Vaart gedregd naar de schelpkernen van *Panopea faujasi* "die meer op *Panopea menardi* lijken dan *P. menardi* zelf". De groeve 'De Vlijt' bij Winterswijk hebben we in 2003 voor het laatst bezocht en bemonsterd. Dit jaar hebben we rondgelopen op de Needsche Berg en gekeken in de kleiput waar Jo vroeger in zwom. We hebben de paddestoelen bewonderd



in de wilde natuur die de groeve in bezit heeft genomen. Dierbare herinneringen voor hem en nu van mij.

Jo had twee dodelijke ziekten, een aneurisma (verwijding van de aorta) en asbestkanker. Hij hoopte zo dat de aneurisma het zou winnen van de kanker. Nou die heeft gewonnen. Na een heerlijke middag wandelen in het bos is hij toch nog plotseling in zijn bed gestorven.

De belangrijkste publicaties van Jo Bosch:

- Bosch, H.C.J., 1971. - Het Tertiair van de Kuiperberg bij Ootmarsum. Meded. WTKG, Vol. 8 nr. 2. aug.
 Bosch, Jo, 1985. - Tertiair en Kwartair rond Uelsen (Dld.). Afzettingen, 6e jrg. februari.
 Bosch, H.C.J., 1999. - De Needsche Berg: de vondst van een kleine walvisschedel. Cranium, 16e jrg. nr. 2 dec.
 Bosch, J. & F. Wesselingh - On the stratigraphic position of the Delden Member (Breda Formation, Overijssel,

the Netherlands) with implications for the taxonomy of *Pygocardia* (Mollusca, Bivalvia). *Cainozoic Research* 4 in press (2005?)

Ook vele kleinere artikelen in de *Geograaf*, het blad van de Afdeling Utrecht en 't Gooi van de NGV

Joop C. van Veen, ex-hoofd Paleontologisch-Mineralogisch Kabinet, Teylers Museum.

